

Mayıs 2017 Seçimleri ve FLN Elindeki Cezayir

Ülke ekonomisi için son derece önemli olan hidrokarbon gelirlerinin 2017 yılının başından beri sert bir şekilde azalması, bütçe açığının GSMH'e olan oranının 2015'te %6,2'den 2016 yılında %12'ye çıkması, 2015 yılında 196 milyar dolar olan döviz rezervlerinin 2016'da 114 milyar dolara inmesi, 40 milyonluk Cezayir nüfusunun yarısının 30 yaşının altında olması, bu nüfusun üçte birinin işsiz durumda görünmesi ve ülkeye giren dış yatırımların amiral gemisi olan inşaat sektöründeki durgunluk Bouteflika'nın cumhurbaşkanlığını uzatmasını zorlaştırmaktadır.

Volkan İPEK

Yirmi birinci yüzyılın ilk çeyreğinin bitmesine sekiz yıl kala Kuzey Afrika'yı etkileyen en önemli olaylardan biri hiç şüphesiz ki Arap Baharı'dır. Başlangıç olarak Tunus'ta ortaya çıkan Arap Baharı ile ilgili literatür, nedendir bilinmez, içerik olarak akademik ağırlığını Mağrip bölgesindeki Tunus'a; Maşrik bölgesindeki Libya'ya ve Mısır'a ve Ortadoğu bölgesindeki Körfez ülkelerine vermiştir.

Arap Baharı'ndan aynı şekilde etkilenen iki ülke, Fas ve Cezayir, söz konusu literatür tarafından bu ülkelere göre en azından şimdiye kadar daha az incelenmiştir. Bu durumun neden böyle olduğu ontolojik ve epistemolojik olarak incelenmelidir.

Mağrip bölgesinin batısında yer alan Fas ve Cezayir Arap Baharı'nı görece olarak yukarıda sözü geçen bölgelere göre daha sakin, hatta başarılı geçirmiştir. Ne

var ki Cezayir'in Arap Baharı deneyiminde Fas'tan farklı birtakım tarihsel noktalar bulunmaktadır. Gerek Arap Baharı'nın Cezayir'in 50. bağımsızlık yıl dönümüne denk gelmesi, gerek ülkenin güneyindeki Kabylie halkının 1989 yılında Arap Baharı'na benzer bir hareket başlatması, gerekse 1990'lı yıllardaki iç savaştan fazlasıyla yıpranmış olarak çıkan bir halkın varlığı, Arap Baharı'nın ülkedeki etkisini Fas'a göre daha farklı bir şekilde sokmuştur. Bunun yanında Arap Baharı'nın sonuçları bakımından Fas ile Cezayir ortak bir paydada da buluşmaktadırlar. Tıpkı Fas'ta olduğu gibi Cezayir'de de Arap Baharı sonrası belli anayasal reformlar gözlemlenmiştir. 1999 yılındaki seçimlerde Cumhurbaşkanı olan Abdelaziz Bouteflika, Cezayir halkına demokrasi derinliğini yakından ilgilendiren bir anayasa değişikliği sözünü vermiş, bu değişikliğe göre tıpkı Fas'ta olduğu gibi medeni kanunda, siyasi partiler kanununda, kadınların sosyal yaşamdaki konumunda ve medyada pek çok yeni ve özgürlükçü maddeler getirilmiştir. Bunun yanında cumhurbaşkanlığı görev süresi beşer yıllıktan iki dönemle sınırlandırılmış, ülkenin milli petrol şirketi SONATRACH her yıl için kendi bütçesinden 10 milyon doları işsizlik ve diğer sosyal fonlara aktarma sözü vermiştir. Ülkede iç savaştan beri devam eden olağanüstü hâl sona ermiştir.

Mayıs 2017 Seçimleri

Fas'ın ve Cezayir'in Arap Baharı sonrasında bulunduğu ikinci bir ortak payda ise iki ülkede de çok kısa bir zaman farkıyla gerçekleşen genel seçimlerdir. Ekim 2016'da Fas siyasetine yeni bir yön vermek adına sandığa giden Fas halkının

üzerine Cezayir halkı da 4 Mayıs 2017 tarihinde Cezayir siyasetine yeni bir yön vermek adına sandığa gitmiştir. Cezayir'deki 48 vilayetin temsilcilerinin yer aldığı 462 sandalyeli Halkın Milli Meclisi'nde yer alabilmek için seçim kütüğüne kayıtlı 71 partiden yaklaşık 13.000 adayın yarıştığı seçimleri 1.681.312 oyla ve %25,99'luk oranla Milli Özgürlük Cephesi (Front Libération Nationale, FLN) kazanmıştır. FLN'yi 964.560 oyla ve %14,91'lik oranla Demokrasi için Milli Birlik Partisi (Rassemblement National Démocratique, RND), onu da 393.632 oyla ve %6,09'luk oranla Barış için Halk Hareketi (Mouvement de la Société pour la Paix, MSP) ile Değişim Cephesi (Front pour la Change, FC) ortaklığı izlemiştir. FLN'nin zaferini seçimlerde oy verebilecek durumda olan toplam 23.251.500 seçmenden 8.225.223'ü belirlemiştir. Bu bağlamda katılımın oldukça düşük olduğu bir seçim gerçekleşmiştir.

İki Boyutlu Bir Seçim Sonrası

Cezayir'deki Mayıs 2017 genel seçim sonuçları iki boyutta incelenebilir. Bunların birincisi ve en önemlisi siyasi partiler temelindedir. Cezayir'in bağımsız olduğu 1962 yılından itibaren yapılan 1963, 1976, 1979, 1984, 1988, 1995, 1999, 2004, 2009 ve 2014'teki cumhurbaşkanlığı seçimlerini ortalama olarak %92'lik bir oranla kazanan FLN, aynı başarıyı 1991 ve 1997 yılları dışında %40,4 ortalamayla 2002, 2007 ve 2012 yıllarındaki genel seçimlerde de göstermiştir. FLN'nin ülkenin bağımsızlığını elde etmesinden sonra yapılan 1964, 1967, 1982, 1987 seçimlerine tek parti olarak

girmesi ve doğal olarak bu seçimlerden zaferle ayrılması, cumhurbaşkanlığı ve genel seçimlerdeki oy oranları da hesaba katılırsa, ülkede bir FLN geleneğinin yerleştiğini göstermektedir. Mayıs 2017 seçimlerinden her ne kadar 2012 seçimlerine göre Halkın Milli Meclisi'nde daha az sandalye kazanmış olarak çıksa da (2012'de 208 sandalye, 2017'de 164 sandalye) 2017 genel seçimleri Cezayir siyasetini bir kez daha FLN'nin ellerine teslim etmiştir. Bu noktada sadece Kuzey Afrika'nın değil, aynı zamanda Sahra-altı Afrika'nın da tipik siyasi özelliklerinden biri olan ülkeyi bağımsızlığa götüren partilerin post-kolonyal dönemde ülke idaresini elinde tutması kuralı işlemiştir. Fransız yönetimini 1962'de bitiren anlaşmayı imzalayan FLN, 2017 yılında da Cezayir'in başında bulunmaktadır. Aynı kural uzun yıllar Fas'ı bağımsızlığa kavuşturan İstiklal Partisi, Tunus'u bağımsızlığa kavuşturan Destour Partisi, Gana'yı bağımsızlığa kavuşturan Halkın Geleneği Partisi, Mozambik'i bağımsızlığa kavuşturan FRELIMO, Angola'yı bağımsızlığa kavuşturan FNLA için de geçerli olmuştur. Ne var ki bu ülkelerden hiçbiri Cezayir'deki FLN geleneği gibi uzun soluklu olmamıştır. FLN'nin Cezayir'deki bu kültürünü ve gücünü bilen pek çok kişi de zaten 2017 seçimlerinin anlamsız olduğundan söz etmiştir ki, Jil Jadid gibi bazı siyasi partiler bu seçimi boykot etmişlerdir. Siyasi partiler temelindeki ikinci bir noktada Cezayir'deki kadın seçmenlerle ilgilidir. Adayların Nisan ayında başladıkları seçim propagandasında sokaktaki afişlerde yüzleri görülmeyen, beyazla gizlenmiş kadın adaylar propagandanın ortalarına doğru bu hakkı elde etmişlerdir.

Buna göre basılan yeni afişlerde kadın adayların da yüzleri afişlerde görünmüştür. Aynı şekilde canlı yayına bağlanıp kendi programlarını anlatan kadınların televizyonlardaki tanıtımında da kadınların yüzlerine yer verilmiştir. Bu gelişme kulağa basit gibi gelebilir ancak Cezayir'deki kadınların Halk Meclisi'nde 2007'deki %7,72'lik oranlarını 2012'de %31'e çıkararak Cezayir'i bir mecliste en çok kadın bulduran Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkesi konumuna getirmesi açısından oldukça önemlidir. Kadın adayların yüzlerinin gizlenmesi uygulaması, örneğin bunu çiçek resimleriyle yapan Mısır'da hâlâ devam etmektedir.

Mayıs 2017 seçim sonuçlarının ikinci boyutu da Abdelaziz Bouteflika temelinde şekillenmektedir. Bu seçimler 2013 yılında Paris'te kaldırıldığı hastanede mide kanseri olduğunu öğrenen ve ilerleyen yaşına rağmen Cezayir cumhurbaşkanlığını devam ettirmek isteyen FLN Başkanı Bouteflika için cesaret verici olmuştur. Bouteflika göreve geldikten sonra pek çok önemli atılım gerçekleştirmiştir. Bunların içinde toprak reformu, yıllık büyüme oranlarındaki düzenli artışlar, gelir kaynağı sağlayan özelleştirmeler, petrol gelirlerinin düzenli artışı, ülke içine büyük altyapı yatırımları gibi ekonomik noktalar başı çekmektedir. Bouteflika 1992-1995 arasındaki iç savaşın bitişi, Afrika Birliği başkanlığı, Eritre ve Etiyopya arasındaki sınır anlaşmazlığının çözümündeki arabuluculuk, 2016 yılında değiştirilen ve 410 kişilik Seçim Kurulu'nun kurulduğu seçim kanunu gibi siyasi noktalarla da şimdiye kadar popülerliğini korumayı bilmiştir. Ne var ki özellikle iki dönem sınırını kendisinin koymasına rağmen

Bouteflika'nın cumhurbaşkanlığı görevini daha da fazla sürdürmek istemesi halkta büyük tepkilere neden olmaktadır. Cezayir halkı uzun süredir ortalıkta gözükmeyen ve kısa bir süre önce Almanya Şansölyesi Angela Merkel'le olan görüşmesini sağlık sorunları nedeniyle iptal eden Bouteflika'nın durumundan giderek daha fazla tedirginlik duymaktadır. Bunun yanında ülke ekonomisi için son derece önemli olan hidrokarbon gelirlerinin 2017 yılının başından beri sert bir şekilde azalması, bütçe açığının GSMH'e olan oranının 2015'te %6,2'den 2016 yılında %12'ye çıkması, 2015 yılında 196 milyar dolar olan döviz rezervlerinin 2016'da 114 milyar dolara inmesi, 40 milyonluk Cezayir nüfusunun yarısının 30 yaşının altında olması, bu nüfusun üçte birinin işsiz durumda görünmesi ve ülkeye giren dış yatırımların amiral gemisi olan inşaat sektöründeki durgunluk Bouteflika'nın cumhurbaşkanlığını uzatmasını zorlaştırmaktadır. Bouteflika'ya rakip olabilecek bir adayın çıkmaması ya da çıkamaması da, ülkedeki demokrasi adına ayrıca önemli bir sorundur.

Mayıs Sonrası Cezayir Dış Politikası

Tüm bunların yanında Arap Baharı'ndan sonra bir türlü toparlanamayan Tunus'un ve Libya'nın istikrarsız durumu Cezayir halkını her an bir isyana itebileceği gerekçesiyle tehdit oluşturmaktadır. Aynı zamanda Tunus'ta ve Libya'da yerleşmeye çalışan IŞİD'in yanına el-Kaide'nin eklenmeye çalışması, Kaddafi'nin yıllardır kontrol altında tuttuğu Libya'nın batısındaki Toubouların ve güneydeki Tuareglerin birçoğunun başıboş

silahlı gruplara dönüşüp özellikle Cezayir'in güneyindeki Tamanrasset şehrinde yaşayan Tuareglerin Nijer Tuaregleri tarafından devlete karşı kışkırtılma olasılıkları, Batı Sahra sorununda Cezayir'in Fas'a karşı destek verdiği POLISARIO'nun Guergat şehrinde çekilmeyi reddederek Cezayir'i de zor duruma düşürmesi, Fas'ın Afrika Birliği'ne geri dönerek Sahra-altı Afrika ve Avrupa Birliği ülkelerinin desteğini yeniden kazanma yoluna girmesi *le pouvoir* olarak bilinen FLN elindeki hükümeti siyasi ve ekonomik olarak sıkıştıran sorunlardır. Cezayir halkının önemli bir bölümü bu sorunlarla 80 yaşındaki ve mide kanseri olan bir Cumhurbaşkanı'nın ilgilenemeyeceğini düşünmektedir.

Sonuç

Cezayir Mayıs 2017 seçimlerini sorunsuz bir şekilde geçirmiş, FLN'nin ülkedeki *le pouvoir* geleneği devam etmiştir. Ne var ki FLN'nin geleneğini devam ettirme konusunda herhangi bir sevinç yaşayacak zamanı yoktur. Ülkeyi ekonomik ve siyasi anlamda ciddi sorunlar beklemektedir. Arap Baharı'nın Fas'la birlikte literatür tarafından ilgilenilmeyen iki ülkeden biri olan Cezayir'de Fas'taki gibi halkın güvence olarak gördüğü bir kral yoktur. Her ne kadar bir cumhuriyet olarak yönetilse de görünen odur ki, batısındaki Fas'ın anayasal monarşisinden daha zayıf durumda olan Cezayir'de FLN yeni dönemde oldukça fazla çalışmalıdır. Mayıs'tan sonra ülke içindeki ve bölgesel gelişmeler 2019'daki cumhurbaşkanlığı seçimlerini doğrudan etkileyecek ve Cezayir için uygun bir tablo çizecektir. ○

Yrd. Doç. Dr., Yeditepe Üniversitesi